

СТАНОВИЩЕ НА АК ХАСКОВО

Прието на заседание на АС проведено на 19.02.2024 г.

Приетият от ВАДС проект на нов Закон за адвокатурата съдържа подробна уредба на адвокатската дейност и на устройството на адвокатурата и нейните органи. Прави впечатление, че е използван изключително детайлен подход при написването на отделните текстове, което прави разпоредбите трудни за четене и излишно за всяка разпоредба е предвидено собствено заглавие, разкриващо основното ѝ съдържание. Прозира различен стил на написване на отделните раздели.

Направен е опит да се преодолеят някои съществени слабости на сега действащия закон. Въведени са изцяло нови правила и институти (някои от които не дотам удачни и успешни): - основни принципи на адвокатската професия – чл. 3-10; изключителна адвокатска дейност – чл. 11; правила относно посредничеството – чл. 73 и рекламата на адвокатската дейност – 14. За първи път като форма на съвместна дейност е уредено адвокатско дружество с ограничена отговорност – чл. 141. Подробни правила са разписани относно адвокатската тайна, клиентската сметка, застраховката „Професионална отговорност“, отношенията с клиенти, между адвокати, със съда и органите на досъдебното производство и други органи и служби. Запазена е структурата на органите на адвокатурата, както и общите положения относно дисциплинарната отговорност.

Независимо от опита за подробна регламентация проектозаконът съдържа решения, които не само че не могат да бъдат споделени, но някои от тях представляват сериозно отстъпление от досегашната уредба.

Относно изборът на заглавие

Прави впечатление, че авторите са избрали заглавието Закон за адвокатурата, подобно на сега действащият закон. Същевременно в мотивите към законопроекта (т.2.1) авторите са предпочели заглавието Закон за адвокатите и адвокатската дейност /ЗААД/ поставяйки акцент върху адвокатската професия и мястото и сред останалите юридически професии. Именно това заглавие заслужава по-голяма подкрепа и следва да бъде използвано при по-нататъшния живот на проектозакона.

Изборът на заглавие на законопроекта е съществен, защото той поставя акцента върху важните за адвокатурата въпроси, които следва да намерят правна регламентация в новия Закон за адвокатурата. Акцентът в този проектозакон, първо, трябва да е устройството на адвокатурата и след това да се регламентира адвокатската дейност, като такава, попадаща в обхвата на чл. 134 от Конституцията. Това за съжаление не е намерило адекватната правна уредба в проекта. Прави впечатление, че в конкретните си текстове предлагания проект разглежда и урежда адвокатската професия по-скоро като търговска дейност. Пример за това е разпоредбата на чл. 11 т. 5 от проекта, който определя, че в обхвата на адвокатската дейност попада „изкупуване, управление и събиране на вземания“, което не е адвокатска, а търговска дейност. Сериозни резерви по същите съображения следва да се споделят и за т. 4 на чл. 11, с оглед дадената двусмислена регламентация. За упражняването на тези търговски дейности, адвоката може да си регистрира търговско дружество, което е допустимо, с оглед предвидените разпоредби в проекта.

Относно изключителната адвокатска дейност

За първи път с проекта се въвежда т.нар. изключителна адвокатска дейност – чл. 11, ал. 3. Нуждата от подобна уредба е широко дискутирана в адвокатските среди като всеобщо е мнението, че по този начин ще се повиши качеството на правораздаването, а характерни за адвоката дейности няма да се изземват от други юридически професии и

длъжности. Макар да заслужава принципно одобрение, предложеният текст въвежда необосновано широки предели на изключителната адвокатска дейност, в известна степен е неясен, и създава предпоставки за сериозни спорове при прилагането му. Така например не става ясно какъв е предметният обхват на представителството пред държавни и общински органи. Означава ли това, че гражданите няма да могат да заявяват лично или чрез пълномощник, различен от адвокат обикновени административни услуги, които не изискват юридическа подготовка и образование. Като цяло текста би създал сериозни трудности при прилагането му на практика. Считаме, че следва да бъде внимателно прецизиран.

Относно придобиване права на адвокат

Проектът предвижда изцяло нова уредба за придобиване права на адвокат. За първи път се предвижда освен встъпителен изпит кандидатите да преминават през въвеждащо обучение и заключителен изпит. Въведените правила са добре развити и отговарят на нуждата от въвеждане на по-труден достъп до адвокатската професия. Сериозна дискусия обаче заслужават въпросите свързани с вписването без изпит и обучение, както и проверката, която адвокатските съвети извършват за наличие на необходимите нравствени и професионални качества.

Относно адвокатският сътрудник

Предвижда се задължително въвеждащо обучение за адвокатския сътрудник като условие за вписването му в нарочен регистър, воден от адвокатските колегии. Същевременно е предоставена възможност обучението да бъде преминато в срок до 3 години от подаване на заявлението или до 1 година от вписването на лицето като адвокатски сътрудник.

Въвеждането на подобно обучение е необосновано. Заложените цели трудно биха били постигнати. Няма да са рядкост случаите, при които трудовото правоотношение с адвокатския сътрудник ще бъде прекратено преди да е изтекъл срокът, в който следва да бъде преминато обучението. Съществува опасност от заобикаляне на правилата за задължително обучение, доколкото в чл. 39, ал. 3 е предвидена възможност същите функции да се изпълняват и от лице, което не е адвокатски сътрудник. Достатъчно е то да е назначено по трудов договор и да е вписано в регистъра. За лицата по ал. 3 не се предвижда задължително обучение.

Относно правото на достъп до информация

В чл. 62 от проектозакона е уредено правото на свободен и безплатен достъп на адвоката до делата и преписките. Предвидено е, че адвоката може да прави справки по тях, да получава копия или сведения в съда, органите на досъдебното производство, административните органи, органи и лица, осъществяващи публични функции и техните администрации, както и навсякъде, където е необходимо, без пълномощно от клиента, доколкото в закон не е предвидено изрично ограничение или достъп. Макар текста на тази разпоредба значително да доразвива и разширява правомощията на адвоката за разлика от досегашната уредба (чл. 31 от ЗА), следва да бъде предвиден един по-голям обем правомощия по отношение на информацията и набора от документи, до които адвокатът може да има достъп. За ефективно реализиране на конституционно признатото право на защита на гражданите адвокатът трябва да има право да иска от административните органи издаването на всякакви документи, които са от значение за признаване или упражняване на права на клиенти на адвоката. Поради горното считаме, че чл. 62, ал. 1 следва да се допълни, или да се създаде нова алинея, която да гласи: *„Адвокатът има право да иска от съда, органите на досъдебното производство, административните органи, органи и лица, осъществяващи публични функции и техните администрации издаването на всякакви документи, необходими на адвоката във връзка със защитата на правата на неговите клиенти“*.

Относно възникване и прекратяване на правоотношенията с клиента

В чл. 76 е предвидено, че клиентът може да упълномощи адвоката с писмено пълномощно. Добре би било и най-вече за яснота на администрацията да бъде изрично посочено, че адвокатът представлява клиента пред съда, органите на досъдебното производство, административните органи, органи и лица, осъществяващи публични функции и техните администрации въз основа на писмено пълномощно без нотариална заверка на подписите, освен в изрично предвидени в закона случаи. Поради горното считаме, че към чл. 76 следва да се създаде още една алинея, която да гласи: *„Адвокатът представлява клиента пред съда, органите на досъдебното производство, административните органи, органи и лица, осъществяващи публични функции и техните администрации въз основа на писмено пълномощно без нотариална заверка на подписите, освен в изрично предвидени в закона случаи.“*

Относно изборът на председател на адвокатската колегия

Макар да урежда председателят на колегията като самостоятелен орган, в проекта се предвижда същият да се избира от адвокатския съвет на колегията. Подобна революционна промяна е необоснована и представлява сериозно отстъпление не само от утвърдените законодателни практики в последните приети устройствени закони за адвокатурата, но и отстъпление от основни демократични ценности каквото несъмнено е правото на избор. Следва да се отбележи, че председателят не е просто представител на адвокатската колегия и адвокатския съвет, неговата личност, професионални и нравствени качества са от изключително важно значение за утвърждаване престижа и авторитета на адвокатската професия. Ето защо изборът му несъмнено следва да се извършва чрез пряк избор от всички адвокати, вписани в съответната адвокатска колегия.

Относно прекратяване на правомощията на председателя на адвокатската колегия

В чл. 185, ал. 4 са предвидени основанията, при наличието на които председателите и заместник-председателите на адвокатските съвети могат да бъдат сменяни. Предвидените основания за рестриктивни и създават предпоставки за недобросъвестни практики при смяната на представителния орган на адвокатската колегия.

Недопустимо е въведеното в т. 4 основание за смяна на председателя при образувано дисциплинарно производство или повдигнато обвинение. Налице е пълно противоречие с въведената в дисциплинарното производство презумпция за невинност. При положение, че адвокатският съвет е компетентен да извърши проверка и да образува дисциплинарно производство, въвеждането на това основание дава неограничена власт на съвета да инициира смяна на председателя и заместник-председателя чрез образуването на дисциплинарно производство преди същото да е приключило с влязло в сила решение на дисциплинарния съд.

Въведеното в т. 3 основание застрашава въведените с проекта основни начала на адвокатската дейност, каквито са правото на свободно изразяване и независимост при упражняване на дейността. Преценката кои действия или изказвания уронват доброто име или престижа на адвокатурата следва да се извърши в хода на едно дисциплинарно производство. Недопустимо е това основание да се прилага за смяна на председателите преди да има влязло в сила решение на дисциплинарния съд, с което е наложено дисциплинарно наказание за нарушение по чл. 232, ал. 3, т. 6 от проектозакона. Противното би означавало недопустима намеса в дейността на основен орган на адвокатурата, какъвто несъмнено е председателят на адвокатската колегия.

Казаното по-горе важи и за основанията по чл. 185, ал. 4, т. 2 от проектозакона. Въвеждането на основанията по т. 2, 3 и 4 концентрира сериозна власт в полза на адвокатските съвети и създава предпоставки за необосновано вмешателство в работата и дейността на председателите на колегии.

Следва да се отбележи също, че основанията за смяна на председателят и заместник-председателят на адвокатската колегия не са приложими за предсрочно прекратяване правомощията на членовете на адвокатския съвет. Налице е неравнопоставеност!

Относно провеждането на Общо събрание на колегията

Предвидено е Общото събрание на колегията да се провежда през втората събота и неделя на месец януари. Не става ясно какво налага изместването на сесията непосредствено след коледните и новогодишни празници, но подобна промяна би затруднила оперативната работа на съветите по подготовката и провеждането на събранието. При положение, че досегашната уредба не е създавала трудности при прилагането и, считаме, че същата следва да се запази и при действието на новия закон.

Неудачно е запазването на досегашната правна уредба в частта на провеждане на избори за органи (местни и висши), заедно с провеждане на общото събрание на АК и на адвокатите от страната. Считаме, че Общото събрание в частта на отчет на всички органи, било местни или висши, следва да бъде отделено от изборите. Изборите трябва да се провеждат самостоятелно на конкретно определена дата и те да са преки, без пълномощници, като могат да бъдат организирани от адвокатските колегии с изборни комисии по места, обобщаване на резултатите, изпращане в централната изборна комисия. Това ще даде възможност на адвокатите пряко да изберат органите си и няма да утежни Висшия адвокатски Следва да се предвиди и електронно гласуване като вариант или смесено – електронно и с хартиена бюлетина.

Относно възможността за обединяване и разделяне на адвокатски колегии

В чл. 175, ал. 1, т. 9 е предвидена компетентност на Общото събрание да приема решения за преобразуване на колегията чрез разделяне на самостоятелни колегии или за обща колегия с други колегии. Предвидено е решенията за преобразуване да се взимат с мнозинство $\frac{3}{4}$ от присъстващите на общото събрание, но не по-малко от половината от членовете на колегията. Предвид изключителната важност и значение на подобен род въпроси, предлагаме Общото събрание да приема такива решения само с квалифицирано мнозинство от $\frac{3}{4}$ от всички членове на колегията.

Относно изборът на Председател на Висшия адвокатски съвет и основанията за неговата смяна

Предвиден е същият ред за избор на председател на Висшия адвокатски съвет и същите основание за неговата смяна. В тази връзка важи казаното по-горе.